

**Rīgas domes saistošo noteikumu norma par infrastruktūras nodevas daļas
neatmaksāšanu neatbilst Satversmei**

2016. gada 12. februārī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2015-13-03 „Par Rīgas domes 2013. gada 19. februāra saistošo noteikumu Nr. 211 „Par pašvaldības nodevu par pašvaldības infrastruktūras uzturēšanu un attīstību Rīgā” 24. punkta pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Normatīvie akti nepiešķir pašvaldībai tiesības neatmaksāt iemaksāto infrastruktūras nodevas daļu gadījumā, kad būvniecības iecere netiek īstenota

Apstrīdētā norma

Apstrīdētā noteikumu norma noteic:

„Ja būvatļauju atceļ (anulē u.tml.), samaksāto nodevas [par pašvaldības infrastruktūras uzturēšanu un attīstību Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā] daļu neatmaksā, bet, pamatojoties uz būvniecības ieceres ierosinātāja iesniegumu, to ieskaita kā samaksāto nodevas daļu, saņemot citu būvatļauju jaunajam būvniecības procesam tajā pašā nekustamajā īpašumā.”

Augstāka juridiskā spēka norma

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Administratīvās rajona tiesas pieteikuma. Administratīvajā tiesā bija vērsies komersants, kurš, saņemot būvatļauju, samaksāja nodevu par pašvaldības infrastruktūras uzturēšanu un attīstību Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā (turpmāk – infrastruktūras nodeva). Tomēr komersants neuzsāka būvniecību un lūdza Rīgas domei atcelt viņam izsniegto būvatļauju. Savukārt iemaksātā infrastruktūras nodevas daļa, pamatojoties uz apstrīdēto normu, komersantam netika atmaksāta.

Administratīvā rajona tiesa pauda uzskatu, ka apstrīdētā norma ierobežo to personu tiesības uz īpašumu, kas iemaksājušas nodevas daļu un nav uzsākušas būvniecību.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par pamattiesību ierobežojumu

Satversmes tiesa norādīja, ka personas tiesības atgūt iemaksāto infrastruktūras nodevas daļu gadījumā, ja būvniecība iecere netiek īstenota, ietilpst Satversmes 105. panta tvērumā. [12] Tādējādi apstrīdētā norma ierobežo personas tiesības uz īpašumu. [13]

Par pamattiesību ierobežojuma noteikšanu normatīvajos aktos

Satversmes 105. pantā noteikts, ka īpašuma tiesības var ierobežot, bet vienīgi saskaņā ar likumu. Vārds “likums” aptver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus ārējus normatīvos tiesību aktus, ja vien tie izdoti, pamatojoties uz likumu, noteiktā kārtībā publicēti, ir pietiekami skaidri formulēti, ka arī atbilst tiesiskas valsts principiem. [14]

Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevējs atsevišķu jautājumu izlemšanu var nodot arī pašvaldības kompetencē. [14.1] Tomēr pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus tikai likumā noteiktos gadījumos un pilnvarojuma ietvaros. Pašvaldību izdotie saistošie noteikumi nedrīkst būt pretrunā ar Satversmes normām, kā arī citām augstāka spēka tiesību normām [14.3].

Par to, vai īpašuma tiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu

Satversmes tiesa vērtēja, vai Rīgas dome, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojusies likumdevēja noteiktā pilnvarojuma robežās. Apstrīdētā norma izdota, pamatojoties uz likumu “Par pašvaldībām”, likumu “Par nodokļiem un nodevām”, kā arī Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija noteikumu Nr. 480 „Noteikumi par kārtību, kādā pašvaldības var uzlikt pašvaldību nodevas” (turpmāk arī – MK noteikumi Nr. 480). [14.2]

Noteikumos Nr. 480 detalizētāk regulēta būvniecības iecerēm piemērojamo nodevu uzlikšanas kārtība. Tie citastarp paredz, ka nodevu par būvatļaujas saņemšanu neatmaksā gadījumos, kad būvatļauja netiek realizēta. Tomēr MK noteikumos nav noteikts, ka būvniecības ieceres neīstenošanas gadījumā infrastruktūras nodevas daļa nebūtu atmaksājama.[15.1]

Lietas dalībnieki pauda uzskatu, ka, pēc analogijas ar būvatļaujas saņemšanas nodevu, arī iemaksātā infrastruktūras nodevas daļa nebūtu atmaksājama. Tomēr Satversmes tiesa norādīja, ka pamattiesību ierobežojuma piemērošana pēc analogijas nav pieļaujama. Turklāt pienākums maksāt jebkuru nodevu ir jāvērtē kā personas tiesību uz īpašumu ierobežojums. MK noteikumi Nr. 480 nepiešķir pašvaldībai tiesības neatmaksāt iemaksāto infrastruktūras nodevas daļu gadījumā, kad būvniecības iecere netiek īstenota. Tāpēc šāds pamattiesību ierobežojums nav pieļaujams. [15.2]

Tādējādi Satversmes tiesa atzina, ka Rīgas dome, izdodot apstrīdēto normu, nav ievērojusi tai noteikto pilnvarojumu. Līdz ar to atzīstams, ka apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar likumu. Līdz ar to **apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam** [15.3, 16] un atzīstama par spēkā neesošu **no tās pieņemšanas brīža** [17].

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Spriedums stāsies spēkā dienā, kad tas tiks publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216